

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1073490/1

בבית הדין הרבני תל אביב יפו

לפני כבוד הדיינים:

הרב מאיר פרימן – אב"ד, הרב מאיר קאהן, הרב יצחק רפפורט

התובע: פלוני (ע"י ב"כ טו"ר זיו ברקוביץ ועו"ד צבי גלר)

נגד

הנתבעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד גבריאל מויאל)

הנדון: מחלת נפש של האישה שהתגלתה סמוך לנישואין – גירושין, כתובה ומזונות אישה

פסק דין

רקע

הצדדים נישאו ביום ט"ו בשבט תשע"ו, ואין להם ילדים משותפים. הצדדים חיו בביתם המשותף ימים ספורים – בימי השבע ברכות. לאחר מכן עברו לבית הורי האישה, בשל מחלה נפשית של האישה וכעבור שבועות בודדים נפרדו: האישה נשארה בבית הוריה והבעל עזב את בית הורי האישה. מאז הצדדים גרים בנפרד.

ביום י"ח באדר ב' תשע"ו (28.3.16) הגיש הבעל תביעת גירושין לבית הדין, האישה הגישה תביעת מזונות. התקיימו דיונים בבית הדין נשמעו טענות הצדדים, הצדדים נחקרו, הובאו הוכחות, הוגשו סיכומים וסיכומי תשובה. כמו כן התקבלו חוות דעת רפואיות הן מטעם הצדדים, והן מטעם מומחה שמינה בית הדין.

בית הדין השקיע מאמצים רבים כדי להביא את הצדדים להסכמות אך ללא הועיל. על כן עולה הצורך להכריע לפי שורת הדין.

להלן טענות הצדדים:

טענות הבעל

הבעל מבקש להתגרש. הוא טוען שהקידושין היו מקח טעות – לאישה יש מחלת נפש, ובזמן החתונה האישה הייתה כבר חולה; האישה הסתירה את דבר מחלתה מהבעל; כבר בחדר הייחוד היו התנהגויות ודיבורים מוזרים שהלכו והחריפו. בליל החתונה דיברה האישה 'לא לעניין', והייתה 'מרחפת' ולא מחוברת למציאות. האישה דרשה קרבה גופנית מוגזמת גם לאחר שנאסרה על הבעל. בימים שלאחר החתונה המצב הלך והחמיר – האישה שרה ודיברה ללא קשר, דיברה דיבורים סותרים ומוזרים, והייתה במצב פסיכוטי קשה.

פסיכיאטר שבדק את האישה קבע שיש לאישה מחלת נפש, והיא החלה בקבלת טיפול תרופתי. ייתכן שהמחלה תורשתית – גם דודתה של האישה חולה. הבעל הציג חוות דעת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

רפואיות של ד"ר רוס זמשלני, שטיפלו באישה בזמן המחלה, על מחלתה, ומהן ניתן ללמוד על מצבה הקשה של האישה.

הבעל טוען ששמע מהאישה במהלך הטיפול אצל ד"ר רוס שהייתה לה מחלת נפש בתקופת הילדות.

לטענת הבעל בלילה הראשון לא הייתה ביאה גמורה, בלילה השני נעשה ניסיון נוסף לקיום 'בעילת מצווה' – בדיון הראשון אמר הבעל שאינו יודע אם הצליחו לקיים את המצווה, בדיון השני חזר בו ואמר שלא הצליח. עוד אמר כי בלילה השני לאחר ניסיון לקיים 'ביאת מצווה' החלה האישה לראות הרבה דם של מחזור, אך בדיון הראשון אמר הבעל – לגבי הדם שראתה האישה – שאולי מדובר בדם בתולים.

הורי האישה השמיצו את הבעל.

להלן טענות נוספות העולות מתוך סיכומי ב"כ הבעל וסיכומי התגובה:

בסיכומי ב"כ הבעל נטען שבין הצדדים לא היו יחסי אישות, ולא הייתה 'חיבת ביאה'.

אין להתחשב ברגיעה שבמחלת האישה, שכן המחלה יכולה להתפרץ שוב בכל רגע.

האישה הייתה חולה לפני החתונה – מדובר במקח טעות ובקידושי רמאות וטעות, לאישה מחלת נפש הנחשבת כמומים קשים, והבעל לא התפייס ולא מחל על המומים שנמצאו באישה.

אין חיוב בתוספת הכתובה, מאחר שלא הייתה ביאה, וגם האישה מודה בכך ולפחות טוענת שלא יודעת. כן אין חיוב בכתובה בשל קידושי הטעות והרמאות.

האישה מעוניינת להתגרש, וכפי שגילתה דעתה בדיון מקדמי, אלא שבני משפחתה לוחצים עליה שלא תתגרש.

על פי חוות דעת רפואית, האישה אינה יכולה ללדת ילדים ולקיים יחסי אישות מדעת. הבעל חייב בפרייה ורבייה, והאישה אינה מסוגלת ללדת.

מבוקש לחייב את האישה בגט, ולפטור את הבעל מתשלום הכתובה – יש לקבל את חוות הדעת של המומחה, שמינה בית הדין, פרופ' עומר בונה הקובע שהאישה לוקה בהפרעה סכיזו-אפקטיבית, וזקוקה לטיפול תרופתי. הבעל אינו יכול לחיות עם אישה בעלת מום גדול כזה – מום המוגדר גם 'סכנתא'. המחלה היא תורשתית.

יש לשלול את חוות הדעת של ד"ר טלי וישנה שהיא רופאה מטעם האישה, ודעתה נסתרת על ידי שאר המומחים.

בני הזוג היו ביחד בביתם רק ארבעה ימים, וההליכים נמשכים למעלה משנה.

טענות האישה

האישה אינה רוצה להתגרש.

רצון הבעל לגירושין לא בא ממנו אלא מההורים שלו.

בחדר הייחוד הכול היה בסדר, האישה החלה להרגיש לא טוב רק כיום-יומיים לאחר החתונה. היא מכחישה מחלת נפש או נטילת תרופות נפשיות בתקופה שלפני החתונה. אמנם לאחר החתונה היא קיבלה טיפול תרופתי – שפחת בהדרגה, וכיום היא מרגישה טוב. במהלך הדיונים עדיין נטלה תרופות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האישה טוענת שקיימו את המצווה בחיי האישות, אך אינה יודעת אם קיימו בצורה מלאה, לא היו לאישה כאבים בזמן קיום המצווה.

להלן טענות נוספות העולות מתוך סיכומי ב"כ האישה:

בסיכומים נטען שעתה אין האישה זקוקה עוד לטיפול תרופתי – האישה בריאה לחלוטין כיום וחזרה לתפקוד רגיל ומלא. האישה הייתה בריאה לפני החתונה.

עוד נטען שהאישה מבקשת כיום שלום בית.

מחלת האישה הופיעה לראשונה בחייה רק לאחר החתונה, כתוצאה מהתנהלות לא נכונה של הצדדים ביחסים שבינו לבניה שהיו ללא הדרכה מתאימה. המומחים שטיפלו באישה הובאו על ידי צד הבעל, ש"היה להם ניסיון בדבר". המומחים ציינו שאין ממצאים על מחלה בעבר. לא מדובר בסכיזופרניה אלא באי־שקט, הסתגרות ובלבול. האישה כשירה לחיי אישות ולהיריון – ההמלצה למניעת היריון הייתה זמנית בלבד.

הבעל עזב את האישה בשל הוראת 'דורשי טובתו', לאחר שהאישה החלה להתאושש, ולא מסיבות הקשורות בבני הזוג או במצב האישה. תביעת הגירושין הוגשה בשל הלחץ של הורי הבעל.

וביתר פירוט:

כיום האישה החלימה ואינה נזקקת לטיפול תרופתי או מעקב רפואי – עדות לכך שמדובר בהתקף יחיד שאינו מלמד על העתיד. מחוות הדעת של ד"ר וישנה שטיפלה באישה אפשר ללמוד שמדובר בהתקף יחיד ולא במחלה. עוד עולה מחוות הדעת של ד"ר וישנה שהאישה כיום ללא טיפול תרופתי ואין מניעה שתהרה. העובדה שהרופאה הפסיכיאטרית המטפלת באישה מאשרת שכיום האישה אינה זקוקה לכדורים היא הוכחה לכך שהמשבר שעברה האישה חלף, ואינו מצביע על מחלת נפש.

הבעל וב"כ היו בקשר רציף עם המומחה שמינה בית הדין והעבירו לו חומר, וכן היו בקשר עם שאר המומחים.

בדיונים עלה שהבעל מבקש להתגרש מסיבות אחרות, ולא בשל המחלה שהייתה לאישה.

הבעל שינה את גרסתו ביחס לקיום חיי אישות. היו חיי אישות מלאים.

הבעל לא הצליח להוכיח קיום מחלה אצל האישה למרות צווי גילוי המסמכים הרפואיים שניתנו לו בהסכמת האישה.

הבעל לא הצליח להוכיח שקיימת עילת גירושין, האישה חפצה בבעלה ומסכימה ללכת לכל איש מקצוע שיסייע לצדדים להשכנת שלום בית.

דיון

בין הצדדים מחלוקות עובדתיות רבות:

הצדדים חלוקים בשאלה האם לאישה הייתה מחלת נפש עוד לפני החתונה.

הצדדים חלוקים גם בשאלה מתי החל המשבר של האישה – כבר בשעת החופה או רק למחרת החתונה.

מחלוקת נוספת עומדת ביחס לשאלה האם התקיימה 'ביאת מצווה'.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כמו כן קיימת מחלוקת בשאלת האבחנה הרפואית של האישה – אם האירוע שעברה מלמד על מחלת נפש של הפרעה סכיזו־אפקטיבית או שמדובר באירוע חד־פעמי שחלף ושאינו בו כדי להצביע על מחלת נפש. בשל כך הם חלוקים בשאלה אם האישה זקוקה להמשך טיפול תרופתי.

המחלוקות האחרונות הן מחלוקות בין הרופאים שבדקו וטיפלו באישה :

לדעת ד"ר טלי וישנה, שטיפלה באישה מטעם האישה, האישה לא זקוקה יותר לטיפול תרופתי או למעקב, והאירוע שעברה חלף ולא מצביע על מחלת נפש.

לדעת פרופ' עומר בונה, שאותו מינה בית הדין לבדיקת האישה, לא מובנת ההמלצה להפסקת הטיפול התרופתי. לדעתו לאישה הפרעה סכיזו־אפקטיבית. להלן חוות הדעת של פרופ' עומר בונה – המומחה שמינה בית הדין :

חוות הדעת הראשונה מיום כ"ה בכסלו תשע"ז (25.12.16) :

"סיכום ודיון אבחנתי :

מדובר באישה צעירה שעברה משבר פסיכוטי שהחל מספר ימים לאחר מועד נישואיה. מעבר למרכיב הפסיכוטי מתקבל הרושם כי המשבר כלל גם מרכיבים אפקטיביים מניפורמיים. לאחר המשבר עברה תקופת החלמה של מספר חודשים עם חזרה הדרגתית לתפקוד עד הגעתה למצבה הנוכחי ולרמת התפקוד המתוארת. אינה נוטלת תרופות מזה מספר שבועות.

מבחינה אבחנתית ניתן להעלות מספר אפשרויות :

משבר פסיכוטי קצר, הפרעה דו־קוטבית, הפרעה סכיזו־אפקטיבית.

האבחנה אינה תואמת את האפשרות הראשונה, היות וזו מחייבת החלמה מלאה תוך פרק זמן של חודש – דבר שלא התקיים במקרה של גב' [פלונית]. לגבי האפשרות של הפרעה דו־קוטבית – למרות שהמשבר כלל מרכיבים מניפורמיים, החלק היחסי של המרכיב האפקטיבי מכלל התמונה הקלינית מועט יחסית, כמו כן תהליך ההחלמה איטי מהמקובל לאחר משברים מניפורמיים. בנוסף, ניכרים סימנים קלים של השטחה אפקטיבית בבדיקה, וגם עולה ספק האם גב' [פלונית] חזרה, מבחינת מצבה נפשי, למצבה וליכולותיה קודם לפרוץ המשבר.

לאור הנ"ל, האבחנה הסבירה ביותר היא של הפרעה סכיזו־אפקטיבית.

לאור אבחנה זו, אני בספק אם הפסקת התרופות נעשתה בהוראתה של ד"ר וישנה."

חוות הדעת השנייה מיום כ"א בשבט תשע"ז (14.2.17), שניתנה לאחר קבלת סיכום

הטיפול מאת ד"ר וישנה :

"עיון בסיכום התיק של ד"ר וישנה מתאריך 3.1.2017, אינו משנה את התרשמותי וחוות דעתי מתאריך 25.12.2016, והיא שהאבחנה הסבירה ביותר המתאימה למצבה של גב' [פלונית] היא של הפרעה סכיזו־אפקטיבית."

לצורך הכרעת הדין נראה שאין צורך לברר ולהכריע בכל המחלוקות העובדתיות והרפואיות, שכן די בעובדות המוסכמות על הצדדים, כדי להכריע את הדין, וכפי שיתבאר.

נסקור תחילה את המוסכם על הצדדים וכן את העובדות הברורות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מוסכם שהאישה עברה בימים שלאחר החתונה אירוע של בלבול, אי־שקט, הסתגרות והתנהגות מוזרה, ובעיות קשות בתפקוד. אין ספק שמדובר באירוע פסיכוטי חמור וחריף, על כך ניתן ללמוד מתיאור העובדות המוסכמות. כך גם עולה מחוות הדעת של ד"ר פיטר רוס ופרופ' צבי זמישלני – הרופאים הפסיכיאטרים שבדקו את האישה באותה תקופה. לכך גם מסכימה ד"ר טלי וישנה – הרופאה הפסיכיאטרית שטיפלה באישה מטעם האישה.

במהלך הדיונים אמרה האישה שהחלה להרגיש לא טוב, יום-יומיים לאחר החתונה. הרי שהאישה לא מכחישה את טענות הבעל ביחס ליום שלאחר החתונה, אלא שקיימת מחלוקת בין הרופאים באשר למשמעות האירוע שעברה האישה: אם הוא מצביע על קיום מחלת נפש קבועה או לא. אך גם אם האבחון הוא שאין לאישה מחלת נפש קבועה, אין ודאות שאירוע דומה לא יפרוץ בעתיד, והאירוע שעברה האישה מעלה חשש שמא יקרה אירוע דומה בעתיד.

כמו כן, ברור שהאישה נזקקה לטיפול תרופתי פסיכיאטרי במשך תקופה ממושכת. האישה נטלה כדורים הניתנים לחולים במחלות נפש. מוסכם שבמשפחת האישה קיימת מחלת נפש – דודה של האישה חולה במחלת הסכיזופרניה, ידוע שקיים חשש שלמחלת הסכיזופרניה יש צד תורשתי. בין הרופאים קיימת מחלוקת באשר לצורך של האישה בהמשך הטיפול התרופתי.

נבחן כיצד יש להתייחס למצב המתואר.

א. תביעת הגירושין

מומים הנמצאים אצל האישה

ללא ספק, האישה חוותה מחלה של אירוע פסיכוטי קשה. כיצד להתייחס למחלה שהתברר שהופיעה אצל האישה.

על ההתייחסות למומים הנמצאים אצל אישה ניתן ללמוד מתוך הפסיקה בעניין מחלת ה'נכפה' היא מחלת הנפילה. בשולחן ערוך (אבן העזר הלכות כתובות סימן קיז סעיף יא) נפסק:

"מי שנודע לו שאשתו נכפת ורוצה לגרשה ואינו משיג כדי כתובתה – כופין אותה לקבל גט (ואין בזה משום תקנת רבנו גרשום), ויתן הנמצא בידו לכתובתה והמותר כשתשיג ידו. ואם תמאן לקבל גט – ימנע ממנה שאר כסות ועונה.

הגה: ודוקא במום גדול כזה שאלו היה באיש היו כופין לגרש מדין התלמוד, ולא תקן רבנו גרשום שתהא האשה עדיפא מאיש (תשובת הרא"ש כלל מב), אבל משום שאר מומין אינו יכול לגרשה בעל כרחו."

מבואר שכאשר לאישה מום גדול, כופין אותה לקבל גט. החרם של רבנו גרשום שאסר לגרש אישה בעל כורחה לא חל כאשר יש לאישה מום גדול, שכן רבנו גרשום לא תיקן עדיפות לאישה על פני האיש, ובכל מקום שכופים את האיש יכפו גם את האישה.

הדברים מבוארים בתשובת הרא"ש (כלל מב סימן א) המובאת בדברי הרמ"א: במום גדול כופים את האיש ולכן יכפו גם את האישה. אולם בשאר המומים שאינם נחשבים למומים גדולים, אין לגרש אישה נגד רצונה. גם במומים שאינם מומים גדולים – אם הם היו קיימים לפני החתונה והסתירו אותם מהבעל תהיה כפייה לגירושין מצד העלמת המום, כך מבואר בדברי בית שמואל (סימן קיז ס"ק כד) שכתב ביחס לשאר המומים:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"[...] אבל אם היה בה מומין והוא לא ידע, יש לומר דכופין אותה כיון דעשתה שלא כהוגן כמו שכתב בתשובת הרא"ש (כלל לה): אם הוא עשה שלא כהוגן וקידש ברמאות כופין אותו – הוא הדין דכופין אותה."

נמצאנו למדים שאם לאישה מום גדול הרי שאפשר לחייבה לקבל גט, אך אם לאישה רק מום 'רגיל' – אין לחייבה זולת אם המום היה כבר בשעת הנישואין, והאישה העלימה את המום מהבעל, אז ניתן לחייבה להתגרש גם במום רגיל. אמנם ההפלאה (בסימן קיז אות יח) דן בדברי הבית שמואל וכתב לחלק בעניין העלמת מומים בין קידושין שאינם חלים לבין נישואין שכן חלים, אלא שמסיק שניתן לכופף את האישה גם בנישואין בשל הרמאות שבהעלמת המום.

מחלת נפש היא מום גדול

כיצד תוגדר מחלת נפש?

אם נגדירה כמום גדול הרי שגם אם המחלה הופיעה לאחר הנישואין ניתן לחייב את האישה בגירושין. בעוד אם נגדיר את המחלה כמום רגיל, הרי שלצורך חיוב האישה בגט עולה הצורך להוכיח שהמום היה קיים עוד לפני הנישואין ושהאישה העלימה אותו מהבעל.

כאמור, בנדון דנן ברור שאצל האישה הופיעה מחלת נפש לאחר הנישואין, אך לא הוכח שהמחלה הייתה קיימת עוד לפני הנישואין וכן לא הוכח שהאישה העלימה את דבר המחלה מהבעל. אם מחלת נפש הינה מום גדול הרי שניתן לחייב את האישה בגט, בעוד שאם מחלת הנפש אינה מום גדול הרי שלא ניתן לחייבה.

יש להוכיח שבאופן עקרוני מחלת נפש נחשבת מום גדול באישה. למעשה בתשובת הרא"ש האמורה מבואר שמקור דין הכפייה לגירושין במחלת ה'נכפה' הוא מדין ה'שוטה'. כמו כן קיים קל וחומר: אם מחלת ה'נכפה' נחשבת מום גדול קל וחומר שמחלת נפש נחשבת מום גדול, באשר מחלת נפש קשה ממחלת הנפילה.

וכך מבואר בשו"ת דברי חיים (אבן העזר חלק א סימן נ):

"והנה מוצא דין זה מבואר ברמ"א סימן קי"ז – סוף [ה]סימן (סעיף יא בהגה) וזה לשונו: 'ודוקא במום גדול כזה אשר אם היה באיש היו כופין להוציא מדין התלמוד ולא תיקן רבינו גרשום ז"ל שיהיה כח אשה עדיפא מאיש'. עד כאן.

ודין זה מקורו בתשובת הרא"ש ז"ל (כלל מב סימן א) ושם בתשובה מבואר בשם רבי יצחק בן רבי מאיר דיליף נכפה מנשתטית, דזה לשונו שם:

'וכן נראה לי שאין מום גדול מזה, שהרי מדמה בפרק האומנין (בבא מציעא דף פ ע"א) נכפת לשוטה, דאמרינן המוכר שפחתו וכו' הואיל וסנפו בין המומין ושוטה אין לה קדושין ונשואין [וכו']. אף על פי שלפעמים יש לה קידושין, כגון עתים חלומה, גם בנכפה יש לה לפעמים קדושין, מכל מקום במום גדול כזה לא תיקן רבינו גרשום ז"ל.'

עכ"ל.

הרי דדין נכפה ושוטה שווין, ואדרבא שוטה מום גדול מנכפה. ואם כן כיון דרמ"א פסק בנכפה דכופין כל שכן בשוטה דכופין. וכן מבואר בהדיא בתשובת מהרי"ט (חלק א סימן קיד) דשוטה דומה לנכפה ובתשובות הב"ח (סימן צג), אך במה דכופין לא נתבאר היטב."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בפסקי דין רבניים (חלק טו) שני פסקי דין העוסקים במחלת נפש של שטות. שני הפסקים של אותו הרכב: הרה"ג סלמאן חוגי עבודי זצ"ל, הרה"ג אברהם שפירא זצ"ל, והרה"ג יוסף כהן זצ"ל. הפסק הראשון (בעמוד 5) עוסק במקרה שבו היה הבעל חולה נפש, הפסק השני (בעמוד 91) עוסק במקרה שבו הייתה האישה חולת נפש. בשני המקרים הגדירו את מחלת הנפש כמום גדול.

להלן קטעים מפסקי הדין:

ביחס לבעל חולה נפש (פסקי דין רבניים חלק טו עמוד 5):

"והנה מום זה דשוטה נראה פשוט שהוא מום גדול ביותר, ובוודאי דלא גרע ממומין אלו שמנו במשנה (ולא דמי למה שכתב הרא"ש בבעל המשתטה, ששם אין המדובר ביוצא מדעתו, כמובין), דהרי אמרו על שוטה דאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת, וברמב"ן מבואר דפטור מהתורה מכל חיובים אף שאינו יכול לגרשה. ומכח הסברה נראה שאין כאן אפילו כל דהו דאישות שאי אפשר לגור עמו אפילו שעה אחת. ועוד נראה דגרוע ממוכה שחין שהוא הגרוע שבמומין הנזכרין במשנה, שהרי כתבו הפוסקים לשיטת מהר"ם דיבם מוסר גרוע מיבם מוכה שחין משום דהוא יעבירה על הדת וישמשנה נדה וכו', והכי נמי לגור עם שוטה חסר דעה. וכן מפורש בשו"ת תפארת צבי ובמלבושי יום טוב דשוטה הוא ממומין גדולים."

מבואר שמחלת נפש אצל הבעל היא מהמומים הגדולים.

וכך גם ביחס למחלת נפש שמופיעה אצל אישה (פסקי דין רבניים חלק טו בעמודים 91–92) מחלת הנפש של שוטה מוגדרת כמום גדול באישה, וכדלקמן:

"והנה כאמור לעיל, בדין נולדו מומין באישה מבואר בשולחן ערוך די ש הבדל בין מומין קטנים למומין גדולים. ונולדו בה מומין קטנים אין לכוף את האישה להתגרש, אבל נולדו בה מומין גדולים שגם אם היו נולדים באיש היו כופין את הבעל לתת גט לאשתו, הוא הדין שכופין את האישה להתגרש גם בזמן הזה ואין איסור דחרם רבינו גרשום. ולכאורה מום דשוטה ומחלת רוח היא מום חמור ביותר, דאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת (ועיין בברכת רצה ושו"ת המוזכרים באוצר הפוסקים אבן העזר כרך א דף יט). ועיין בב"ח (אבן העזר סימן א) ובט"ז (אבן העזר סימן קיט) דמבואר דגם אישה שהיא רק עיתים שוטה ועיתים חלימה, כל זמן שלא הוחזקה – שאין איסור של גירושי שוטה – אין גם איסור דחרם רבינו גרשום, לא של גירושין בעל כרחה ולא של איסור שתי נשים, ועיין באוצר הפוסקים הנ"ל (ועיין באור גדול סימן ה מה שפקק בזה ולבסוף הסיק כדברי הט"ז ואכמ"ל).

והנה בשולחן ערוך (אבן העזר סימן קיז סעיף יא) נפסק דנכפית הוי מום גדול וכופין את האישה להתגרש. ולכאורה לפי הנ"ל לאו דווקא נכפית אלא כל עיתים שוטה ועיתים חלימה כופין להתגרש, וצריך עיון למה הוזכר דווקא נכפית, שלכאורה בנכפית איכא תרתי: חדא – דכל נכפית היא עיתים חלימה ועיתים שוטה (ראה להלן), ועוד – דהוי מיאוס מיוחד מזה שנופלת נכפית, וכן מבואר בראשונים דאיכא סכנתא לחיות אתה. ועיין בבכורות (דף מד ע"ב) דנכפה משום דנופל מחמת חולי הוי מום גמור שפסול לעבודה ואפילו אחת לימים, ועיין בכתובות (דף עז ע"א) דהוי מום באישה. ואם כן מוכח לכאורה דרק משום חומרת המום דנפילה כופין לגירושין ולא משום זמן של שטות בלבד.

ויש לומר דבעיתים חלים ועיתים שוטה הרי הדין שעל כל פנים לכתחילה לכולי עלמא אינה מקבלת גט מחמת גזירה דרבנן. ואם כן אם כי מצד המום

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שבה יש לבעל זכות לכופה לגירושין, אבל כיון שאינה ראויה לקבל גט לכן נקט השולחן ערוך הדין הזה דווקא בנכפית. ואם כי גם נכפה הוי עיתים חלים עיתים שוטה, כבר הקשה כן בגט פשוט (שם) ותירץ דבנכפה אין חשש הגזירה, משום דבשעת נפילה אין לחשוש על זנות. אבל על כל פנים לגבי עצם הזכות לגירושין, הדין שווה בעיתים חלימה ועיתים שוטה דהוי מום גדול שיש לבעל זכות לתבוע גירושין.

ונפקא מינה אם הייתה שוטה אבל יודעת לשמור גיטה ועצמה – דאין איסור מדרבנן מלגרש, ולכן מבחינת מום – דהוי שוטה לדברים אחרים ואינו יכול לגור עמה כופין לגירושין.

מבואר שבאופן עקרוני מום של שטות נחשב כמום גדול ויש בו כדי לחייב את האישה בגירושין והסיבה שהשולחן ערוך עסק בנכפה ולא בשוטה, היא מצד האיסור לגרש את השוטה שאינה יודעת לשמור את עצמה. אך במקום שהאישה יודעת לשמור עצמה, שאין איסור לגרשה, והאישה 'עתיים חלימה ועתיים שוטה' – אפשר ומותר לגרשה בזמן שהיא 'חלימה' והאישה חייבת לקבל גט מצד המום שהיא לעתים שוטה.

חשש לחזרת המחלה

התבאר שמום של שוטה הוא מום גדול. אמנם בנדון דנן, נכון להיום, הרי חל שיפור ניכר במצב האישה וכיום אין לה התנהגויות של שטות, אלא שקיים חשש שהמחלה תחזור.

האם החשש שמא המחלה תחזור ותתפרץ שוב, מגדיר את האישה כבעלת מום גדול או שהדבר מוגדר רק כשאר המומים?

בפסקי דין רבניים (חלק א עמוד 70), בפסק דין של הרבנים: הרה"ג יעקב עדס זצ"ל, הרה"ג יוסף שלום אלישיב זצ"ל, הרה"ג בצלאל זילטי זצ"ל, מובאת מחלוקת בנדון בין שו"ת תפארת צבי לבין שו"ת אור גדול, כדלהלן:

"והנה בנקודה זו – אם חשש של חזרה חשיב מום – דנו החלקת מחוקק ובית שמואל (סימן קיז [שניהם ב]ס"ק יב), וז"ל [– לשון החלקת מחוקק, ובבית שמואל קיצר]:

'ואפשר שכל שהיתה מצורעת אף שנתרפאה קודם אירוסין הוי מום, דיש לחוש שמא תחזור ותהיה מצורעת [...] וכשהיתה מצורעת [בחלקת מחוקק: 'צרת'] בגופה אפשר דיש לחוש אפילו לפעם אחת, וה"ה שהיתה נכפה פעם אחת בילדותה יש לחוש שמא תחזור ותהיה נכפה תחתיו, וצריך להתישב בדבר למעשה.'

ועיין בשו"ת תפארת צבי (חלק אבן העזר סימן לח) שכתב על פי דברי החלקת מחוקק והבית שמואל הנ"ל, לעניין נשתטית, דאם היה אפשר שתקבל גט ודאי היינו כופין אותה דמום גדול הוא אף בנולד בה אחר כך, ואף אם תשתפה – אם יש לחוש שתחזור לשטותה יכול לכופה לגרשה, כמבואר (בסימן קיז) בנכפה, דמום גדול כזה שאילו היה באיש היו כופין לגרש, ולא תיקן רבנו גרשום מאור הגולה שתהא האשה עדיפה מאיש, עיין שם. הרי מבואר בדבריו דשוטה שהבריא, כיון שיש לחוש שיחזור לשטותו דינו כדין הנכפה ולדעת הרא"ש כופין לגרש.

אמנם בשו"ת אור גדול (סימן ה) תמה על דברי תפארת צבי הנ"ל, דהיאך כתב שיש לכופה לגרשה משום חשש חזרה דזה חשיב מום כמו שכתבו החלקת מחוקק והבית שמואל, הלא כפייה אינה בכל מום אלא במום גדול כנכפה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ואם כן, בחשש חזרה – אף על פי שזה חשיב מום, מכל מקום זה אינו אלא כמום רגיל ולא מום גדול – כיון דאינו אלא חששא בעלמא אינו נחשב מום גדול אלא מום בעלמא כשאר מומין. ולכך לענין תצא שלא בכתובה – דבכל המומין הדין כן – שפיר כתבו החלקת מחוקק והבית שמואל דאף בהיותה נכפית ונתרפאת תצא שלא בכתובה, דמכל מקום הוי מום משום חשש חזרה, אבל לעניין לכופה להתגרש – דבשאר מומין אין כופין רק בנכפה דהוי מום גדול – שפיר אפשר דאף בנכפה כל שנתרפאה, אף שאיכא חשש חזרה, מכל מקום אינו אלא מום בעלמא ואין כופין. והביא ראיה לזה מהתשב"ץ המובא בבית יוסף (אבן העזר סימן קסה) [...]"

היינו: החלקת מחוקק והבית שמואל (בסימן קיז ס"ק יב) עסקו בחשש חזרת מחלת הצרעת או הנכפה, ומדבריהם עולה שאכן חוששים לחזרת המחלה.

קיימת מחלוקת ביחס ל'מחלת השטות' האם החשש לחזרת המחלה הוא 'מום גדול'. לדעת תפארת צבי החשש שמא תחזור מחלת השטות מהווה סיבה לכפייה על האישה להתגרש כדין המומים הגדולים, בעוד לדעת אור גדול החשש לחזרת החולי הוא רק 'מום רגיל' ולא 'מום גדול' ולכן אין לכופף את האישה לגירושיה.

אמנם לאחר הבאת המחלוקת הסיקו בפסק הדין האמור (שם עמוד 71), שאם הסיבה שהביאה להתפרצות המחלה עדיין קיימת, הרי שהמום של שוטה עדיין קיים ונחשב ל'מום גדול', כדלקמן:

"[...] אף אם נאמר דמה שכתבו החלקת מחוקק והבית שמואל, במי שחלה בצרעת ונתרפא ממנה דחשיב מום משום חשש חזרה, דזה חשיב רק מום רגיל ולא מום גדול – היינו היכא שנתרפא ממחלתו והוא בריא ככל אדם אלא שיש חשש של חזרה – בזה יש לומר שחשש זה דינו כמום רגיל ולא כמום גדול. מה שאין כן היכא שגם לאחר שהבריא ממחלת הרוח עוד נשאר לקוי בשכלו כמו שהיה לפני שחלה, ולפי המדע הרפואי הרי מצבו השכלי הלקוי הזה גורם שתתפתח אצלו מחלת רוח ממש, אם כן פשוט הדבר שגם בזמן שהוא במצב שקט יש בו מום של שוטה."

מבואר שאם הסיבה שגרמה להופעת המחלה בתחילה עדיין קיימת, יש לראות בכך קיום מום גדול, עדיין, גם אם הופסקו סימני המחלה.

בנדון דנן קיים חשש מבוסס שהתפרצות המחלה אצל האישה הייתה בשל נטייה גנטית, בהיות דודתה של האישה חולה במחלת הסכיזופרניה. מכאן שהסיבה להופעת המחלה עדיין קיימת, ולכן יש להגדיר את המצב כ'מום גדול' אצל האישה למרות אי-הופעת סימני המחלה כיום, בשל החשש להתפרצות עתידית של המחלה (וראה גם בפסקי דין רבניים חלק ח פס"ד בעמוד 174). בנוסף, אצל אישה העתידה לעבור לידות ולהתמודד עם מצבים קשים במהלך חייה, החשש להופעת המחלה מחדש גדול יותר מאשר אצל איש. על כך ניתן ללמוד מדברי הרה"ג משה שטרנבוך שליט"א בתשובות והנהגות (כרך ב סימן תרכד), שדן ביחס לשאלה האם קיימת חובה לגלות מומים בשידוכים, וכתב:

"דעתי לחלק בזה בין האיש לבין האשה, שבאישה שצריכה עוד לעבור לידות עם יסורים קשים, מצוי שבאשה שיש לה רק נטיות למחלת נפש רחמנא ליצלן, בעת לידה או סמוך לה שיתעורר אצלה עוד הפעם המחלה והנטייה התורשתית לכך, וכל שכן לאחר שכבר התעורר בה פעם בעבר. ועל כן ראוי לספר לו."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מדבריו עולה שאם הייתה מחלת נפש שחלפה, החשש להתפרצותה מחדש אצל אישה גדול יותר, בשל הקשיים והשינויים הנקרים בפני אישה במהלך חייה.

כמו כן, בנדון דנן הבעל רשאי לחשוש שאכן צודק האבחון של פרופ' עומר בונה – המומחה שמינה בית הדין, שהאישה אכן לוקה גם היום במחלת נפש של הפרעה סכיזו־אפקטיבית וזקוקה להמשך טיפול תרופתי. לפיכך כבר היום קיימת מחלת נפש שהיא מהמומים הגדולים, ולא מדובר רק בחשש עתידי להופעת המחלה.

ספק מקח טעות

הבעל מעלה טענה שהמחלה הייתה קיימת אצל האישה עוד לפני החתונה והיה כאן 'מקח טעות'. הבעל טוען שכבר בחדר הייחוד לא הייתה האישה 'מחוברת למציאות'. האישה מכחישה את טענות הבעל וטוענת שרק למחרת החתונה החלה להרגיש לא טוב.

אכן קשה להכריע במחלוקת העובדתית שבין הצדדים ולקבוע מסמרות בדבר, אך אין להתעלם מכך שקיימת סבירות גדולה יותר לטענות הבעל, ובמציאות יש 'רגליים לדבר' לטענתו, שכן התפרצות מחלת נפש בעצמת המחלה שהתפרצה אצל האישה היא תהליך ארוך ומדורג.

הסבירות היא שבטרם הופעת המחלה במלוא עצמתה, החל תהליך מקדים של התדרדרות במצב הנפשי תוך הבשלת המחלה. נראה שהתהליך המקדים להתפרצות המחלה נמשך לפחות מספר ימים. על כן נראה שתהליך הבשלת המחלה החל כבר בעת הכניסה לחופה.

כמו כן, ייתכן שהנטייה לחלות במחלה קיימת עוד מילדות, וייתכן ומדובר בנטייה תורשתית היות שדודתה של האישה חולה.

על כן נראה שלפנינו לכל הפחות מצב של ספק מקח טעות.

כפי שהתבאר, אם בזמן הנישואים כבר היה מום, הרי שדי במום קטן כדי לחייב את האישה בקבלת הגט. קרוב לוודאי שבנדון דנן כבר בזמן הנישואים הייתה מחלה שהיא בגדר מום המחייב את האישה בקבלת הגט. שו"ת עטרת שלמה (קרליץ, חלק ב סימן יא) העלה, על סמך דברי הבית שמואל בנדון דומה לנדון דנן של הכחשה בין הבעל לאישה בדבר קיום מחלת נפש, שלפי טענת הבעל אפשר לחייב את האישה לקבל גט במקום שקיים ספק מקח טעות. ואלה דבריו:

"אלא דעדיין יש לדון מדברי הבית שמואל (באבן העזר סימן קנד ס"ק ב), דבמקום שיש ספק מקח טעות מצד טענת מום, אפשר לכוף להבעל לתת גט. ומבואר מדבריו שם, שטעמו לכוף לגרש הוא אף בלי טענת רמאות ו'עשה שלא כהוגן' המבואר בתשובת הרא"ש הנ"ל. ואם כן בנדון דידן שטענת הבעל הוא מצד מקח טעות היה מקום לדון לחייב את אשתו שתקבל גט."

אמנם למסקנה מבואר שם, שאין לחייב את האישה בשל העדר הוכחה למקח הטעות, אלא ששם מדובר במחלה שהתפרצה שמונה חודשים לאחר החתונה. לא כן בנדון דנן שבו האישה מודה שהמחלה התפרצה יום אחרי החתונה והבעל טוען שכבר בחתונה היו מסימני המחלה. כאן 'רגליים לדבר' שהבעל צודק. הסברה שיש 'רגליים לדבר' שמחלת הנפש קיננה עוד לפני הנישואין כאשר המחלה מתפרצת בסמוך לנישואין, מובאת בפסק דין שנקט להלכה את הסברה האמורה – בשו"ת ביכורי אשר (אלחדד, חלק א סימן כא) מובא פסק שניתן בבית הדין בירושלים ביום ב' בכסלו תשנ"א, במקרה שבו הופיעו סימני מחלת נפש אצל האישה שבוע לאחר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

החתונה. ונפסק שם שיש לראות בדבר מקח טעות, תוך מתן דוגמה מסוגיית מקח טעות בקונה יין ונמצא חומץ, וכדלהלן:

“וכידוע, שמחלת נפש זה תהליך ארוך ומצטבר. ומכיוון שמאז הנישואין, כמה ימים כבר אחרי החתונה, ראה הבעל דברים מוזרים עד שהגיעו בסופו של דבר לטיפול פסיכיאטרי, הוי אומר שהדבר לא נהיה ביום אחד. וכמו שכתב רש"י במציעא [– בבא מציעא] (דף עג ע"ב) על יין והחמיץ – 'מעיקרא דחמרא – חמרא, דחלא – חלא' וזו לשונו: 'קלקולו בתוכו הוא אלא שאינו ניכר ויין המקולקל לא לקח הימנו'. עיין שם. ועיין עוד בתוספות מציעא (דף סד ע"א ד"ה 'אי תקפה' וכו') דכתבו דאותו שהחמיץ אחרי תשרי היה עומד להחמיץ מלפני כן, ודו"ק. וכאן יש לדמות לכך.”

ביחס לקונה יין שהחמיץ מבואר שרואים את החמצת היין כתכונה הנמצאת מראש ביין. פסק הדין האמור השתמש בדוגמה של יין שהחמיץ להמחשה שקיימים מומים המתפתחים מאוחר אך שורשם כבר קיים בתחילה. כך נקבע גם ביחס למחלת נפש שהופיעה בסמוך לחתונה, ששורש המחלה היה כבר קיים לפני החתונה והמשך הופעת המחלה הייתה התפתחות של שורש המחלה. פסק הדין האמור עסק במקרה שבו המחלה התגלתה כשבוע לאחר החתונה, כל שכן שבנדון דנן שבו המחלה הופיעה – אף לדברי האישה – יום לאחר החתונה, שעל אחת כמה וכמה יש להניח שתחילת המחלה הייתה עוד לפני החתונה.

גם אם ניתן לפקפק בקביעה האמורה, ברור הדבר שאין לפקפק בכך שנוצר מצב של ספק מקח טעות. במצב של ספק מקח טעות, כבנדון דנן, יש מקום לחייב את האישה בקבלת הגט מצד עצם הולדת הספק. הוכחה לכך מדברי תלמיד הרא"ש – רבי יצחק בה"ר מאיר – המובאים בשו"ת הרא"ש (כלל מב סימן א): “[...] ועוד, שמא היתה נכפית קודם קדושיין והיה מקחו מקח טעות. ומן הדין לא היה לנו להוציא ממון מספק [...]”

תלמיד הרא"ש התייחס למקרה הנידון בתשובת הרא"ש המוזכרת לעיל, ביחס לאישה שנמצאה חולה במחלת הנכפה, והביא סברה נוספת והיא שייתכן שהמחלה הייתה עוד לפני הנישואין ולכן נמצא שקיים מקח טעות. מפשט דבריו הספק נסוב על הוצאת ממון הכתובה. אמנם האור גדול (סימן ה) ביאר את דבריו ביחס לחיוב הגט, כדלהלן:

“[...] נראה דכוונתו לענין הגט – לגרשה בעל כרחה [...] דאיכא עוד סניף, אף אם אינו מום גדול, משום דשמא הייתה נכפית קודם הקדושיין והיה מקחו מקח טעות, ואם כן יכול לגרשה בעל כרחה. וזהו שכתב 'ומן הדין לא היה לנו להוציא ממון מספק' וכוונתו דמוציאין [ממון מהבעל כשיש ספק היכן 'נולדו' המומים] רק מטעם 'כאן נמצאו כאן היר', וסובר ד'כאן נמצאו כאן היר' לא מהני רק לענין ממון [כלומר כשהספק בדבר מקום וזמן היווצרות המומים נוגע לממון – לכתובה], אבל לא לענין איסורא [כלומר לענין האיסור לגרש בעל כרחה].”

לדברי אור גדול, מבואר בדברי תלמיד הרא"ש שהספק שמא הייתה מחלה לפני הנישואים, יוצר סיבה לחיוב בגט גם אם המחלה אינה בבחינת 'מום גדול'. עולה מדבריו שספק מקח טעות הוא סיבה עצמית לחיוב בגט. וראה עוד בדברי האור גדול שהביא את דברי בית יעקב (סימן סח סעיף ז) שכתב גם הוא שלענין איסורים לא מועילה החזקה ש'כאן נמצאו – כאן היר' כאשר מתעורר ספק.

בנידון דנן קיים ספק משמעותי שמא המחלה הייתה עוד לפני הנישואין והיה מקח טעות, וייתכן שאף קיים גדר של 'רגליים לדבר' שאכן המחלה קדמה לחתונה. על כן הטענות על מקח הטעות או על ספק מקח טעות יוצרות חיוב על האישה לקבל את הגט.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חשש למחלה תורשתית

בנוסף, יש לקבל את טענת הבעל שאינו מוכן לחיות עם סיכון שלילדיו תהיה נטייה תורשתית לחלות במחלת נפש. הבעל מחויב לקיים מצוות פרייה ורבייה, ומנוע מלקיים את המצווה עם האישה בשל חשש מוצדק מבחינתו.

הסברה לחשש לפגם תורשתי מובאת בשו"ת שואל ומשיב (מהדורה תליתאה חלק א סימן יט) ביחס למחלת הצרעת, וכדלקמן:

"וגם כיון שהוא חולי המתדבק, אף אם נימא שלא תתקלקל עוד, על כל פנים הנפש היפה תבחל בזה ומאוסה בעיניו, והרבה יותר יש לחוש לבני שנואה. וגם אולי הוולדות אשר תוליד יהיו מצורעים וְחָלָים חזק. ועל כן לפי עניות דעתי, כל מן דין סמוכי לנא, שאין כאן משום חרם דרבינו גרשום מאור הגולה".

הדברים מובאים בפסקי דין רבניים (חלק ח עמוד 269):

"אכן אין אנו מתעלמים מהבעיה, שאם אמנם עצם המחלה אין לראותה כמום, אך כיון שעלול הדבר שזאת תעבור בתורשה, הרי זה גורם שלילי בנישואין. ואם כי האחוז של תורשה הנו נמוך מאד, יתכן כי גם תוך חשש רחוק זה, לא היה מסכים לנישואין. ועיין בשו"ת שואל ומשיב (מהדורה ג חלק א סימן יט), שאחד הנימוקים לחייב את האישה בגרושין הוא שמא הילדים יהיו נדבקים במחלה:

'[...] כיון שהוא חולה המתדבק, אף אם נימא שלא תתקלקל עוד, על כל פנים הנפש היפה תבהל בזה ומאוסה בעיניו, והרבה יותר יש לחוש לבני שנואה. וגם אולי התולדות אשר תוליד יהיו מצורעים וחולים [...]

הרי דעת השואל ומשיב כי החשש שמא תעבור המחלה לילדים משמש כנימוק מכריע לחייב את האישה בגירושין."

הרי שיש להתחשב בחשש הבעל להולדת ילדים עם נטייה גנטית למחלת נפש.

יש להוסיף שהנטייה הגנטית הייתה קיימת אצל האישה עוד לפני הנישואין, והבעל טוען שלא ידע על מחלת דודתה של האישה. הדברים מחזקים את טענת מקח הטעות שהתבארה לעיל.

מאיסות, פירוד מתמשך והעדר סיכוי לשלום בית

מחלת האישה גרמה למאיסות האישה בעיני הבעל ב'אמתלא מבוררת'. גם אם נגדיר שכיום המום הוא 'מום קטן', המאיסות שנוצרה היא מאיסות גדולה עד למאוד. כמו כן, נוצר נתק ושנאה בין הצדדים ובין המשפחות בגין המחלה והאשמות ההדדיות. נראה שהנתק הוא מוחלט ואינו בר איחוי. עברה למעלה משנה שהצדדים בפירוד מוחלט, ללא שום סיכוי לכינון שלום בית. אמנם לא עברו עדיין שמונה-עשר חודש כדי שנוכל לצרף את דברי רבי חיים פלאג'י המחייב גט בפירוד ארוך של שמונה-עשר חודש, אבל נראה שגם בעוד מספר חודשים – כשימלאו לפירוד שמונה-עשר חודש, המצב לא ישתנה אלא רק ילך ויחריף.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מסקנה

לאור כל האמור, יש לקבל את תביעת הגירושין ולחייב את האישה לקבל את הגט. האישה היום במצב שבו היא יכולה לקבל את גיטה ו'יודעת לשמר עצמה'. לכן לא קיים האיסור לגרש אישה 'שוטה' המבואר בשולחן ערוך (אבן העזר סימן קיט סעיף ו).

ב. תביעת המזונות

בהחלטת בית הדין מיום ב' בסיוון תשע"ו (8.6.16), נאמר ביחס לתביעת המזונות של האישה:

"הוגשה תגובת ב"כ הבעל לבקשה לפסיקת מזונות אישה.

לאחר העיון בבקשה בתגובה ובחומר שבתיק עולה שקיים ספק ממשי אם נוצרה חזקת חיוב לבעל במזונות האישה.

על כן בית הדין אינו פוסק מזונות זמניים עד לבירור חזקת החיוב.

בית הדין יברר את החיוב במזונות יחד עם תביעת הגירושין. לאחר הבירור, תיתכן פסיקה רטרואקטיבית."

בהתאם להחלטה האמורה, נותר לברר את שאלת זכאות האישה במזונות.

מאחר שהתברר שהאישה חייבת לקבל גט מבעלה, הרי שהאישה אינה זכאית לקבל מזונות מהבעל, משום שאכן לא נוצרה חזקת חיוב. וראה בהפלאה (קונטרס אחרון סימן קיז סעיף יא – אות יז) שכתב:

"[...] והרא"ש שכתב דיכול למנוע, היינו שהוא בכלל הכפיה עד שתאמר 'רוצה אני' – אף על גב דלא מצינו כפיה בממון, מכל מקום כיון שהיא מחויבת לומר 'רוצה אני' ועיכוב הגירושין ממנה, כבר כתבתי (בריש סימן עז) דמוכח מריש כתובות דכשהעיכוב ממנה פטור ממזונות. עיין שם באורך."

מדבריו עולה שאם העיכוב בגירושין בא מהאישה, אין היא זכאית למזונות. בנידון דנן קיים חיוב בגט נגד האישה מפאת מום, מספק מקח טעות, ומטעמים נוספים שהתבארו. הרי שלא נוצר חיוב במזונות אישה.

נראה שגם עד למתן פסק הדין הבעל יכול לפטור את עצמו מחיוב המזונות. הדברים עתיקים, וראה בפסקי דין רבניים (חלק יא עמודים 23–24):

"[...] הבעיה העיקרית המחכה לפתרונה היא אם תוך נסיבות אלו יש להיענות לבקשתו למתן היתר נישואין ולפטור ממזונות ומדור. רבותינו הקודמים כבר דנו בזה – מהם שפוטרים את הבעל ממזונות כשהוא טוען 'מאיסה עלי' ומהם שמחייבים, והרבה פסקי דין הוצאו לאור בנידונים אלו – ראה פסקי דין רבניים כרך א' ודרך ג' ועוד. וציינו את דעתו של בני אהובה על הרמב"ם (הלכות אישות פרק יד) כי לגבי החיוב מזונות כשטוען מאיסה עלי ומוכן לגרשה, יש לסמוך על הרא"ש וכשיטת הרמב"ם שאינו עובר על החרם דרבינו גרשום ופטור ממזונות. וכן בית יעקב (בסימן עז סעיף א) שהגיע למסקנה: אמנם אם נותן האמתלא שמאוסה עליו, אף שאינה מבוררת, בוודאי יכול למנוע ממנה שאר וכסות, כמו שמשמע מדברי חלקת מחוקק."

בנידון דנן, ה'אמתלא' למאיסות הבעל 'מבוררת', על כן אין חיוב במזונות אישה. בנוסף, דין המזונות יהיה כדין הכתובה וכפי שיתבאר בהמשך ביחס לטענת מקח הטעות בכתובה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ג. כתובת האישה

(א) אי־קיום ביאת מצווה

נראה שבטענות הבעל בדבר אי־קיום בעילת מצווה אין ממש כדי לפטור את הבעל מתשלום הכתובה, וכפי שיתבאר:

במסכת כתובות (דף נו ע"א) מצינו ספק מה יוצר את חיוב (תוספת) הכתובה – החופה או הביאה, ובלשון הגמרא: "בעי רבין: נכנסה לחופה ולא נבעלה, מהו? חיבת חופה קונה או חיבת ביאה קונה?"

קיימת מחלוקת ראשונים אם הבעיה הוכרעה:

לדעת הרמב"ם יש הכרעה בסוגיה [מהאמור בה אחר כך: "אם תימצי לומר חיבת חופה קונה – חופה דחזיא לביאה אבל חופה דלא חזיא לביאה לא, או דלמא לא שנא?"] שחיבת חופה קונה (אישות י, ב "הרי היא כאשתו לכל דבר" וכשיטתו ש"אם תמצי לומר" הוא הכרעה, מבואר במגיד משנה שם ובטור ובבית יוסף אבן העזר סימן סא), וכך גם נפסק בשולחן ערוך (אבן העזר סימן סא סעיף א): "כיון שהכניס האיש ארוסתו לחופה, אף על גב שלא נבעלה, הרי היא כאשתו לכל דבר, וגובה עיקר כתובתה ותוספת, אם תתאלמן או תתגרש."

אמנם לדעת התוספות ביבמות (דף סה ע"ב) הדבר נותר בספקא דדינא, וכן סובר הראנ"ח, והובאו דבריו בגליון רבי עקיבא איגר ובפתחי תשובה בשמו (אבן העזר סימן סא ס"ק א):

"אף על פי שלא נבעלה וכו' – ובגליון שולחן ערוך דהגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל נכתב בצידו, וזו לשונו: והראנ"ח (חלק א סימן סז) כתב דהוי ספיקא דדינא, דלכל הפוסקים דסבירא להו ד'אם תרצה לומר' לאו פשיטות הוא (עיין בבית שמואל סימן קלז ס"ק ו) הוי אבעיא דלא איפשטא.

ותמיהני: אף דהביא שם דעת תשובות מיימוני בשם ריצב"א דהוי אבעיא דלא איפשטא, מכל מקום הא הרא"ש כתב דנפשטה מדתני רב יוסף, עיין שם. עכ"ל."

להלכה כאמור נפסק בשולחן ערוך שחיוב הכתובה והתוספת מתחיל בחופה גם אם לא הייתה ביאה. ככלל, קשה לטעון 'קים לי' כנגד הכרעת מרן למנהג הצדדים כבנדון דנן.

בנוסף, בדיון הראשון הבעל לא טען טענת 'ברי' שלא הייתה ביאת מצווה, ולכן אין הבעל יכול לחזור ולטעון אחרת – בדיון ביום י"ז באלול התשע"ו (20.9.16) אמר הבעל שניסו לקיים את המצווה ולאחר מכן היה דם, ועוד אמר (שורה 46 לפרוטוקול) שאולי הדם היה דם בתולים. מכאן, שטענת הבעל היא רק בגדר 'שמא' ואינה טענת 'ברי'.

מאחר שקיימת הכרעה של מרן בשולחן ערוך והבעל אף לא טוען ב'ברי' טענה עובדתית שעל בסיסה יש מקום להכרעה הנוגדת את הכרעת השולחן ערוך, הרי שהבעל לא יכול להסתמך על הפוסקים החולקים כשטענתו בגדר טענת שמא בלבד [אף לו היה יכול לומר 'קים לי' כמותם].

(ב) מקח טעות

נותר לבחון את טענת הבעל לפטור את עצמו מחיוב הכתובה בשל מקח טעות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דין הכתובה באישה שנמצאו בה מומים לאחר הנישואין מבואר במשנה המובאת במסכת כתובות (דף ע"א), שם למדנו: "[...] נכנסה לרשות הבעל – הבעל צריך להביא ראייה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו, והיה מקחו מקח טעות."

מבואר במשנה שאם נמצא מום לאחר החתונה, נטל ההוכחה מוטל על הבעל הטוען למקח טעות – עליו להביא ראייה לכך שהמומים היו קיימים עוד בטרם הנישואים, והנישואים היו בטעות. בהעדר ראייה לכך שהמום קדם לנישואים, הבעל חייב לשלם לאישה את כתובתה.

בסוגיית הגמרא ישנו דיון אם הדין האמור במשנה הוא רק לדעת רבן גמליאל ורבי אליעזר הסוברים שחזקת גופה של האישה עדיפה על חזקת הממון של הבעל, או שדין המשנה אמור גם לדעת רבי יהושע הסובר שחזקת הממון של הבעל עדיפה על חזקת הגוף של האישה. מחלוקת התנאים האמורה מתבארת במשנה המובאת בתלמוד הבבלי במסכת כתובות (דף יב ע"ב) – שם נחלקו דבר נאמנות האישה על טענת בתולים, כשנמצאת בעולה וטוענת שנאנסה לאחר האירוסין, ובלשון המשנה:

"הנושא את האישה ולא מצא לה בתולים, היא אומרת: 'משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדהו', והוא אומר: 'לא כי, אלא עד שלא ארסתיך והיה מקחי מקח טעות' – רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים: נאמנת. רבי יהושע אומר: לא מפיה אנו חייך, אלא הרי זו בחזקת בעולה עד שלא תתארס, והטעתו, עד שתביא ראייה לדבריה."

כשמתעורר ספק אם האישה נישאה בתולה, עומדת לאישה חזקת גופה שנולדה בתולה, בעוד לבעל עומדת חזקת הממון בהיותו מוחזק בכספו. לדעת רבן גמליאל ורבי אליעזר חזקת גופה של האישה – שנולדה בתולה – גוברת על חזקת הממון של הבעל, והאישה נאמנת בטענתה שנאנסה רק לאחר האירוסין ותוציא מהבעל את הכתובה למרות הימצאותה בעולה. לדעת רבי יהושע חזקת הממון של הבעל המוחזק בכספו עדיפה על חזקת הגוף של האישה והבעל ייפטר מתשלום הכתובה.

במחלוקת האמורה נפסקה ההלכה בשולחן ערוך (אבן העזר סימן סח סעיף ט) כרבן גמליאל ורבי אליעזר שהאישה נאמנת בטענתה שנאנסה לאחר האירוסין.

מכל מקום במסקנת הסוגיה בכתובות (דף ע"ב – דף ע"א) מתבאר שדין המשנה ביחס לנמצאו מומים מוסכם על כל הדעות. על כך שני הסברים בסוגיה: "רבא אמר: רישא [של המשנה], מומים שנמצאו בין האירוסין – הקידושין לנישואין, 'ברשות האב' [כאן נמצאו וכאן היו], סיפא נמי [כאן נמצאו וכאן היו] [...] רב אשי אמר: רישא 'מנה לאבא בידך' [רש"י: 'שכתובת אירוסין לאב, וגבי אב לא אמרינן בגוף שלה דתיהני חזקתה', תוספות: 'ברי שלה לא מהני לאב [...] כגון שהאב טוען שמא'] וסיפא 'מנה לי בידך'."

כלומר: לכל הדעות כשנמצאו מומים לאחר הנישואין – על הבעל, המבקש לפטור עצמו מתשלום הכתובה, מוטל נטל ההוכחה שהמומים קדמו לנישואין. לדעת רבא הסיבה לכך היא שקיימת חזקה של 'כאן' [ברשות הבעל] נמצאו [המומים] כאן היו [נוצרו], לדעת רב אשי – מכוח התביעה הישירה של האישה מול הבעל בטענת 'ברי'.

קיימת מחלוקת בין הראשונים אם הסברה של 'כאן נמצאו' – כאן היו' נחוצה גם לדעת רבן גמליאל ורבי אליעזר הסוברים שחזקת גופה של האישה גוברת על חזקת הממון של הבעל: בשיטה מקובצת במסכת כתובות (דף ע"ב) מובאת דעת הרא"ש המבאר שנחלקו בדבר רש"י ותוספות:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"[...] אי אהניא חזקת הגוף בלא סיוע וכדפרשינן לשיטת רש"י [...] אבל לשיטת התוספות דלא אזיל רבן גמליאל בתר חזקת הגוף כי אם בהדי 'כאן נמצאו וכאן היו' דקא מסייע ליה לחזקת הגוף [...]"

מבואר שלדעת התוספות אין די בחזקת גופה של האישה שנולדה ללא מומים, אלא יש צורך גם בסברה שהמומים נמצאו ברשות הבעל מכוח "כאן נמצאו כאן היו" – רק מכוח שתי סברות אלה מחייבים את הבעל לשלם כתובה כשנמצאו מומים לאחר הנישואין.

מפרשי השולחן ערוך הביאו להלכה את הטעם של החזקה "כאן נמצאו כאן היו", כדעת התוספות:

בשולחן ערוך אבן העזר (סימן קיז סעיף ח) נפסק שעל הבעל הטוען למקח טעות להביא ראיה שהמומים קדמו לאירוסין: "היו בה מומין שאפשר שנולדו בה אחר האירוסין: אם נמצאו בה אחר שכנסה לבית הבעל, על הבעל להביא ראיה שעד שלא נתארסה היה בה והיה מקחו מקח טעות."

ובטעם ההלכה כתב בית שמואל (שם ס"ק טו): "על הבעל להביא ראיה – משום דאמרינן 'כאן נמצאו' המומין 'כאן היו' משום הכי צריך הבעל להביא ראיה."

הרי שהבית שמואל פוסק להלכה את הסברה שכאן נמצאו כאן היו. כך גם בדברי חלקת מחוקק (שם ס"ק יד): "על הבעל להביא ראיה שעד שלא נתארסה – דמאחר דכאן נמצאו בבית הבעל כאן היו, ועליו להביא ראיה שמקחו מקח טעות."

מדבריהם אפשר לדייק, שאם החזקה של 'כאן נמצאו כאן היו' לא מתקיימת, הרי שהבעל יהיה פטור מתשלום הכתובה ואין די בחזקת גופה של האישה כדי לחייבו.

מכאן שכדי לחייב את הבעל בכתובה כשנמצאו מומים והבעל טוען מקח טעות, יש צורך בקיום שתי חזקות: האחת היא חזקת הגוף של האישה, שנולדה ללא מומים, ולכן מעמידים אותה על חזקתה שנכנסה לנישואים ללא מומים; השנייה היא החזקה שבמקום הימצאות המומים שם נוצרו – 'כאן נמצאו, כאן היה'. שתי החזקות הללו גוברות על חזקת הממון של הבעל, ולכן הבעל חייב בכתובה ואינו נאמן בטענת מקח טעות, עד שיביא ראיה לכך שהמומים קדמו לנישואין.

עתה יש לבחון בנדון דנן אם שתי החזקות קיימות ועומדות לאישה.

חזקת 'כאן נמצאו כאן היו' – ביאורה וחולשתה בנידוננו

ביחס לחזקת 'כאן נמצאו כאן היו', מבואר בדברי ישועות יעקב (אורנשטיין, אבן העזר סימן קיז אות ב), שהחזקה נאמרה רק במקום שיש צורך בגט: מאחר שיש צורך בגט, הרי שהמומים אכן נמצאו 'ברשות הבעל'. לא כן במומים גדולים שליו היו קיימים לא היה כלל צורך בגט – כאן לא החלה החזקה של 'כאן נמצאו, כאן היו', היות שלטענת הבעל לא ברור כלל שמדובר באשתו. להלן דברי ישועות יעקב ביחס לבעל הטוען שהאישה לא הייתה בתולה:

"[...] אי נימא דכנים דבריו דקודם שנתארסה נאנסה, אם כן הוי מקח טעות לגמרי ואין בקדושין ונשואין הללו ממש ואינה 'ברשות הבעל' כעת, ולכך לא שייך לומר 'כאן נמצאו' – 'ברשות הבעל', דהרי על זה אנו דנין: אם היא כעת 'ברשות הבעל' או לא, דלפי דברי הבעל דהוי כאן מקח טעות, אם כן

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אף כעת איננה 'ברשות הבעל' ולא שייך לומר 'כאן נמצא כאן היה' [...] דדוקא במומין דצריכה גט על כל פנים, שייך לומר דנמצאו ברשותו [...]"

הישועות יעקב מחלק בין מומים רגילים שלמרות הימצאותם לפני הנישואין יש צורך בגט, לבין מומים גדולים שאם אכן היו קיימים לפני הנישואין, לא היה כלל צורך בגט. החזקה של 'כאן נמצאו כאן היו' נאמרה רק כשצריך גט – הצורך בגט מגדיר ומוכיח שהמומים שנמצאו אצל האישה אכן 'נמצאו ברשות הבעל' באשר האישה אכן אשתו. לא כן כשלטענת הבעל לא צריך אפילו גט בשל המומים הגדולים, הרי שלא ברור כלל שהמום 'נמצא ברשות הבעל', כי אולי האישה כלל אינה אשתו ואפילו גט אינה צריכה – אם לא צריך גט, הרי שהמומים לא 'נמצאו ברשות הבעל' ולא קיימת החזקה של 'כאן נמצאו'. מום של לא נמצאה בתולה הוא 'מום גדול' שבו אין צורך בגט, ולכן כשהבעל טוען של נמצאו בתולים לא קיימת החזקה של 'כאן נמצאו כאן היו'. נראה שלדבריו הסיבה שלמרות זאת האישה נאמנת לומר שנישאה בתולה נעוצה גם ב'מיגור' כמבואר במסכת כתובות (דף יב ע"ב).

עולה מדבריו שאין חזקה של 'כאן נמצאו כאן היו' כאשר יש לבעל טענה על מום גדול שאם אכן היה אצל האישה לפני הנישואין היה מקום לביטול הנישואין בטענת 'מקח טעות' – ללא גט.

סיוע לדברי ישועות יעקב ניתן למצוא בדברי רבי יצחק בה"ר מאיר – תלמיד הרא"ש (המובאים בסיום תשובת הרא"ש בכלל מב סימן א, וכן"ל). הנדון שם הוא ביחס למום הנכפה, ובדבריו העלה ספק שאולי קדמה מחלת האישה לנישואין, ומספק אין להוציא ממון. וכך כתב:

"[...] ועוד, שמא הייתה נכפית קודם קדושין והיה מקחו מקח טעות. ומן הדין לא היה לנו להוציא ממון מספק. ומכל מקום יעשו כאשר כתב מורי למעלה [...] ושלו, יצחק בה"ר מאיר."

אכן בשו"ת אור גדול (סימן ה) המובא לעיל פירש את דברי תלמיד הרא"ש רק ביחס לחיוב בגט ולא ביחס לממון הכתובה. אמנם בפסקי דין רבניים (חלק יא עמודים 20–21) בפסק דין של הרה"ג שלמה טנא זצ"ל, הרה"ג אריה הורביץ זצ"ל והרה"ג נסים בן שמעון שליט"א, ביארו את דברי תלמיד הרא"ש לעניין ממון הכתובה, שאין להוציא מספק – שמא מחלת הנכפה קדמה לנישואין והיה מקח טעות. בפסק הדין האמור ביארו את שיטת תלמיד הרא"ש על יסוד דברי הישועות יעקב שאין חזקה של 'כאן נמצא כאן היה' במקום שלא צריך גט, ומום הנכפה הוא 'מום גדול' ואם אכן הייתה האישה חולה לפני הנישואין במחלת הנכפה – לא צריך גט. כך בלשון פסק הדין:

"ועיין ברא"ש בתשובה הנ"ל כלל מ"ב שהביא בסוף דבריו: [...] והיה מקחו מקח טעות ומן הדין לא היה לנו להוציא ממון מספק [...]"

לדעתו, כשעומד בפנינו ספק שמא הייתה סובלת מלפני הנישואין אין לחייב את הבעל כיון שהוא המוחזק ואין מוציא ממון מספק.

אכן לכאורה יש להעיר: מאחר שלא ידוע לנו הזמן שהתחילה לסבול מהמחלה ומאחר שהדבר מוטל בספק, הרי יש לדון בזה מדין 'כאן נמצא כאן היה', והרי כך נאמר בכתובות (דף עה ע"ב) שאם נמצאו המומין כשהיא כבר ברשות הבעל – על הבעל 'להביא ראיה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח טעות', ורק אם היא עדיין ברשות האב אין עליו להוכיח, ומה ההבדל בין נכפית לשאר מומין [...] אך ניתן ליישב עם פירושו של הישועות יעקב (סימן קיז סעיף ב):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וקשה הא הספק אי כבר היו בה מומין הללו וכיון שכבר היו בה הוי מקחו [מקח] טעות, ואף כעת אינה ברשות הבעל דמקחו מקח טעות, שגם עתה היא ברשות הראשון [...] מי יודע אם נמצאת ברשותו כלל [...] כי בזה אנו מספקין [...]

ואמנם הדבר נכון מאד, דהרי באמת זולת לענין כתובה בלאו הכי היא ברשות הבעל, דאף אם אמת היה הדבר שהיה בה המומין קודם שנתארסה, מכל מקום צריכה גט, דאף בקדשה על תנאי וכנסה סתם מכל מקום לענין גט [...] אמרינן אחולי אחיל לתנאי [...] וכיון שהיא ברשות הבעל שפיר אמרינן כאן נמצא כאן היה, וממילא אף לענין כתובה כן הדין דיש לה כתובה דאמרינן ברשות הבעל נולדו המומין.

ואמנם בכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה מבואר בדברי התוספות (כתובות דף י) דאפילו גט אינה צריכה [...] אם כן הוי מקח טעות לגמרי, ואין בקדושין הללו ממש ואינה ברשות הבעל כעת, ולכך לא שייך לומר כאן נמצא כאן היה, שהרי על זה אנו דנים אם היא כעת ברשות הבעל או לא, דלפי דברי הבעל הוי מקח טעות [...]

יסוד הדברים כי ההלכה הקובעת ש'כאן נמצא כאן היה' אין לה קנה מדה מסוים כאילו שהרשות המציאותית ומקום הימצאה היא הקובעת תמיד, אלא עלינו לדון בכל מקרה לפי נסיבותיו: יש והאישה נמצאת כבר ברשות הבעל, אך אם ההלכה תקבע כי מקח טעות יש כאן ואינה מקודשת לו – הרי הרשות שלה אינה 'כאן' אצל הבעל אלא הרשות שלה במקום אחר, אם אמנם שמבחינת המציאות היא אצל הבעל, אך זאת אינה קובעת את הרשות, כיון שזהו שורש הספק אם זאת היא הרשות או במקום אחר (מעין הדברים הללו נאמרו בא"ש [נראה דצ"ל: 'ברא"ש'] בסוגיא של כאן נמצא לגבי נדון זה [הכוונה לדברי הרא"ש כתובות פרק ז סימן טז שביאר והוכיח ש'כאן נמצא' – 'אין רשות המקום גורם אלא רשות בעל הממון' כלומר המבחן הוא הרשות' הדינית ולא המציאותית]).

לאור המבואר, הרי יש להבין כך את הדברים המובאים בתשובת הרא"ש לגבי נכפית: אם אנו דנים שמקחו מקח טעות לגמרי ואינה צריכה גט, הרי לא נאמר הכלל 'כאן נמצא כאן היה', כיון שעל כך אנו דנים וזהו עצם הספק אם היא ברשות הבעל או ברשות אחרת, ולכן מספק הוא אומר שאין להוציא ממון.

הרי שקיימות דעות בפוסקים שאין להוציא מהבעל את הכתובה במקום שנמצא באישה מום גדול שאם היה קיים לפני הנישואין לא היו צריכים גט בשל מקח הטעות. כך מתבטלת חזקת 'כאן נמצאו כאן היו' ונמצא שחזקת הממון של הבעל גוברת, בהעדר החזקה של 'כאן נמצא כאן היה'.

בנדון דנן, נמצאה מחלה באישה בהיותה במצב פסיכוטי קשה. אם אכן המחלה שהתגלתה אצל האישה יום לאחר החתונה החלה עוד בטרם החתונה, כטענת הבעל, הרי שיש מקום לטענת מקח טעות גם לענין הקידושין עצמם ואין צורך בגט. מכאן שהורעה חזקת 'כאן נמצא כאן היה' כי האישה עדיין לא 'נמצאה' בוודאי ברשות הבעל, וכדברי ישועות יעקב.

מאחר שהתבארו דעות הפוסקים שלצורך חיוב הבעל בכתובה נחוצה גם החזקה של 'כאן נמצא כאן היה', הרי שבהעדר החזקה חוזרת חזקת הממון של הבעל לחזקתה ואי אפשר להוציא מהבעל את ממון הכתובה מספק.

אין באמור כדי לפטור מגט – מספק, אך יש באמור כדי לפטור מחיוב הממון של הכתובה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חזקת הגוף – חולשתה בנידונו

בנדון דנן נראה שגם חזקת גופה של האישה הורעה. חזקת הגוף באישה נאמרה כאשר ברור שהאישה נולדה בריאה ללא המום והמום הופיע רק לאחר מכן וכפי שנאמר ביחס לטענת בתולים, קיימת חזקת הגוף אצל האישה שאישה ודאי נולדה בתולה, ובתוליה נעקרו רק לאחר מכן. בנדון דנן בשל החשש לנטייה גנטית למחלת נפש – חשש הקיים אצל האישה בהיות אחות אמה חולת נפש, יש מקום לפקפק בחוזק חזקת גופה בהעדר ודאות מוחלטת שהאישה הייתה בריאה לחלוטין לפני הופעת המחלה.

'רגליים לדבר' שהמום קדם לנישואין

בנוסף לכל האמור, הרי התברר לעיל (בפרק הדין בגירושין, בפסק דין זה) שקיימת בנדון דנן אומדנה חזקה ו'רגליים לדבר' שהמחלה אכן החלה לקנן לפחות יום לפני התפרצותה, וכך החלה לפני הנישואין, כדברי שו"ת ביכורי אשר (חלק א סימן כא) שמחלת נפש אינה מתפרצת בפתע פתאום, אלא מופיעה בהדרגה וכפי שהובאה שם הדוגמה של יין שהחמיץ שרואים את היין כיון פגום ובעל נטייה להיעשות חומץ עוד מתחילתו.

לסיכום

נראה שיש לדמות את המחלה שהתגלתה אצל האישה לסוג המומים שברור שהיו עוד לפני הנישואין, דוגמת אצבע יתרת כמבואר במסכת כתובות (דף עו ע"א), וכפי שנפסק בשולחן ערוך אבן העזר (סימן קיז סעיף ז) כדלקמן:

”כיצד היא טענת המומין? אם היו המומין שנמצאו בה מומין שוודאי היה בה קודם שתתארס, כגון אצבע יתירה וכיוצא בו – על האב להביא ראיה שידע הבעל ונתרצה או שחזקתו שידע. ואם לא הביא ראיה – תצא בלא כתובה כלל.”

מבואר שבמום שוודאי היה אצל האישה לפני הנישואין, הבעל פטור מתשלום הכתובה ועל האישה מוטל נטל הראיה להוכיח שהמום הופיע רק לאחר הנישואין.

בנדון דנן, נראה שקיים אומדן שמחלת הנפש קדמה לנישואין, אין לגביה חזקת 'כאן נמצא כאן היה', וחזקת הגוף שהאישה הייתה בריאה – מוטלת בספק.

על כן יש ממש בטענת מקח הטעות של הבעל כדי לפטור את הבעל מתשלום הכתובה.

הבעל לא התפייס במומים. מבחינת העובדות שהתבררו, בתחילת הופעת המחלה לא עמד הבעל על משמעות המחלה וקיווה שהאישה תימצא בריאה; לאחר שהבעל נוכח שלאישה מחלת נפש, הוא התרחק ממנה. על כן לא הייתה התרצות והתפייסות במומים.

בנוסף לכך: ביחס למומים גדולים עם חשש למחלה תורשתית יכול הבעל לטעון "סבור הייתי שאוכל לקבל אך איני יכול". כמו כן, נראה שהתרצות במומים מועילה רק לחיוב בעיקר הכתובה ולא בתוספת, בהעדר כתיבת כתובה חדשה לאחר ההתרצות.

הרב מאיר פרימן – אב"ד

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אני מצטרף לאמור.

הרב מאיר קאהן

גם אני מצטרף לאמור.

הרב יצחק רפפורט

פסק דין

לאור האמור אנו מחליטים כדלהלן:

1. אנו מקבלים את תביעת הגירושין של הבעל, והאישה חייבת לקבל את גיטה.
2. אנו דוחים את תביעת האישה לחיוב הבעל במזונות אישה.
3. ניתן לפתוח תיק לסידור גט.
4. אנו קובעים מועד לסידור הגט ליום כ"ה באייר תשע"ז (21.5.2017) בשעה 10:00 באולם 201.
5. הבעל פטור מתשלום הכתובה.
6. מותר לפרסם את פסק הדין לאחר השמטת פרטים מזהים.
ניתן ביום כ"א באייר התשע"ז (17.5.2017).

הרב יצחק רפפורט

הרב מאיר קאהן

הרב מאיר פרימן – אב"ד